

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4101-09-01/2012
P/12/187

Katowice, dnia 4 grudnia 2012 r.

**Pani
Joanna Strzelec – Łobodzińska
Prezes Zarządu
Kompanii Węglowej SA
w Katowicach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Kompanii Węglowej SA w Katowicach (zwanej dalej „Spółką”) w zakresie sprawowania nadzoru właścicielskiego nad Spółką w latach 2010 – 2012 (I kwartał).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 30 października 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Prezes niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację zadań w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny częściowe i ustalenia kontroli.

1. NIK pozytywnie ocenia organizację sprawowania nadzoru i kontroli nad Spółką, i tak:
  - zadania, zakres działalności oraz tryb pracy Rady Nadzorczej i Zarządu Spółki określono w Statucie Spółki, a także w stosownych regulaminach.² Wszystkie wolne stanowiska członków Zarządu Spółki VII i VIII kadencji obsadzono w drodze publicznych postępowań kwalifikacyjnych, przeprowadzonych przez Radę Nadzorczą Spółki, zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego na stanowisko członka zarządu w niektórych spółkach handlowych³. Osoby pełniące funkcje członka Zarządu spełniały wymogi określone przez Radę Nadzorczą w ogłoszeniach o postępowaniach kwalifikacyjnych,

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, zwanej dalej „ustawą o NIK”, w związku z art. 2 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. Nr 227, poz. 1482 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 1 czerwca 2012 r.

² Uchwała nr 44/VI/2006 Rady Nadzorczej Spółki z dnia 19 czerwca 2006 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Rady Nadzorczej oraz uchwała nr 245/VIII/2011 Rady Nadzorczej Spółki z dnia 26 sierpnia 2011 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Zarządu Kompanii Węglowej SA.

³ Dz. U. Nr 55, poz. 476 ze zm.

- w okresie objętym kontrolą, wysokość przyznanych i wypłaconych wynagrodzeń członkom Zarządu nie przekraczała limitów określonych w ustawie z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁴. Członkowie Zarządu otrzymywali również świadczenia dodatkowe w postaci nagrody jubileuszowej, odprawy pieniężnej i dodatkowego ubezpieczenia osobowego. Wartość świadczeń dodatkowych, przyznanych w ciągu roku poszczególnym członkom Zarządu, nie przekraczała limitu określonego w art. 11 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu. Członkowie Rady Nadzorczej Spółki otrzymywali wynagrodzenie w wysokości nieprzekraczającej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego ogłoszonego przez Prezesa GUS⁵. Walne Zgromadzenie Spółki udzieliło członkom Zarządu i Rady Nadzorczej absolutorium z wykonania obowiązków w 2010 r. i w 2011 r.,
  - w Spółce zorganizowano kontrolę instytucjonalną. Do zadań Biura Kontroli Wewnętrznej należało m.in. przeprowadzanie kontroli w jednostkach organizacyjnych Spółki oraz w spółkach zależnych. W 2010 r. Biuro przeprowadziło cztery kontrole koordynowane⁶ i 27 kontroli jednostkowych, a w 2011 r. pięć kontroli koordynowanych i 17 kontroli jednostkowych. Z przeprowadzonych kontroli sporządzono protokoły, a następnie opracowano informacje zbiorcze lub wystąpienia pokontrolne wraz z wnioskami pokontrolnymi⁷. Zakres przedmiotowy przeprowadzonych kontroli wewnętrznych związano z zagadnieniami dotyczącymi sprawowania nadzoru właścicielskiego.
2. NIK pozytywnie ocenia wykonywanie czynności nadzorczych i kontrolnych w Spółce, a mianowicie:
- a) Rada Nadzorcza Spółki, w okresie objętym kontrolą, podejmowała czynności kontrolne obszarów wskazanych przez Ministra Gospodarki. O wynikach podjętych działań i zajęciu stanowiska w poszczególnych sprawach Rada informowała Departament Jednostek Nadzorowanych i Podległych w Ministerstwie Gospodarki,
  - b) Rada Nadzorcza przestrzegała wytycznych w zakresie współpracy z biegłym rewidentem, określonych w *Zasadach nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa*⁸, a także oceniła sprawozdania Zarządu z działalności Spółki w 2010 r. i w 2011 r. oraz sprawozdania finansowe za 2010 r. i za 2011 r., które w ocenie biegłego rewidenta sporządzono zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁹ i wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi oraz na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych,
  - c) w latach 2010–2011 sytuacja majątkowo-finansowa Spółki uległa poprawie. W 2010 r. Spółka wypracowała zysk netto na poziomie 30 917,5 tys. zł, a w 2011 r. - 554 469,2 tys. zł. Podstawowa działalność operacyjna przyniosła Spółce największe przychody, które wykazały tendencję rosnącą (przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2010 r. wyniosły 10 131 298,1 tys. zł, a w 2011 r. - 11 919 735,9 tys. zł). Wskaźnik rentowności sprzedaży w 2010 r. wyniósł 1,72%, a w 2011 r. - 7,39%. Spółka wpłaciła z zysku na rzecz budżetu państwa, za lata 2010–2011, łącznie 85 724,4 tys. zł.

NIK zwraca uwagę, że majątek Spółki w znacznej części finansował kapitał obcy, którego udział w sumie bilansowej kształtował się na wysokim poziomie 86%–75%¹⁰. Czynnikiem wpływającym na sytuację majątkowo-finansową Spółki było m.in. zobligowanie jej, na podstawie art. 42 ustawy z dnia 28 listopada

⁴ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm., zwanej w dalszej części „ustawą o wynagradzaniu”.

⁵ Ustalenia w zakresie wysokości wynagrodzeń przyznanych i wypłaconych członkom Rady Nadzorczej Spółki dokonano na podstawie listy płac za miesiąc: wrzesień 2010 r., marzec i październik 2011 r. oraz marzec 2012 r.

⁶ Kontrola koordynowana była prowadzona w większości oddziałów Spółki w ramach jednego tematu.

⁷ Informacje zbiorcze Biuro Kontroli Wewnętrznej sporządzało w przypadku kontroli koordynowanych, a wystąpienia pokontrolne w odniesieniu do kontroli jednostkowych.

⁸ Wprowadzonych zarządzeniem nr 19 Ministra Skarbu Państwa z dnia 19 marca 2010 r. w sprawie zasad nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa.

⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

¹⁰ Wobec wartości optymalnej przyjmowanej na poziomie 57% - 67%. Na koniec 2011 r. wskaźnik zadłużenia aktywów wyniósł 75%, natomiast wskaźnik zadłużenia kapitału własnego trzykrotnie przekraczał przyjętą normę.

2003 r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003–2006¹¹, do przejęcia nieumorzonych zobowiązań spółek węglowych, które przed wejściem w życie ustawy zbyły na jej rzecz przedsiębiorstwa. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015¹², zobowiązania pieniężne przedsiębiorstw górniczych powstałe do dnia 30 września 2003 r. wraz z odsetkami z tytułu składek emerytalnych, na ubezpieczenie społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego i na ubezpieczenie zdrowotne, podlegają restrukturyzacji polegającej na spłacie tych zobowiązań do dnia 31 grudnia 2015 r. w równych ratach miesięcznych. W przypadku Spółki oznacza to konieczność spłaty zobowiązań wobec ZUS w wysokości 169 016,7 tys. zł rocznie. Spółka w terminie regulowała ww. zobowiązania. W 2010 r. wartość zobowiązań wymagalnych, z wyłączeniem kredytów i pożyczek, wyniosła 444 994,5 tys. zł, a w 2011 r. zmniejszyła się do kwoty 78 913,8 tys. zł. Spowodowało to dodatkowe obciążenia finansowe Spółki w postaci konieczności zapłaty odsetek od zobowiązań, których wartość wyniosła, odpowiednio: 113 362,5 tys. zł i 127 517,2 tys. zł. Wartości wskaźników płynności finansowej II i III stopnia kształtowały się na poziomie niższym od wartości uznawanych za optymalne¹³, a kapitał obrotowy netto wykazał wartość ujemną¹⁴.

W okresie objętym kontrolą Spółka zbywała aktywa trwałe i finansowe, głównie w drodze umów sprzedaży lub wniesienia do innych podmiotów, m.in., w celu poprawy płynności finansowej (w tym spłatę zobowiązań przejętych od byłych spółek węglowych), konsolidacji obszaru turystyki i ubezpieczeń (wniesienie aktywów do spółek zależnych), a także w związku z uznaniem przez Spółkę niektórych nieruchomości za zbędne (przejęte od poprzednika prawnego w wyniku zbycia przedsiębiorstwa lub połączenia spółek¹⁵). Dokonując zbycia ww. aktywów, Spółka przestrzegała przepisu art. 5a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa¹⁶ oraz postanowień Statutu Spółki w tym zakresie,

- d) w latach 2010–2012 (I kwartał) obowiązywały dwie strategie rozwoju i funkcjonowania Spółki. Pierwsza, *Strategia rozwoju i funkcjonowania Kompanii Węglowej SA w latach 2007–2015*, pozytywnie zaopiniowana przez Radę Nadzorczą w dniu 26 listopada 2007 r., oraz druga, *Strategia rozwoju i funkcjonowania Kompanii Węglowej SA w okresie od 2012 do 2015 roku z perspektywą do 2020 roku*, zatwierdzona przez Walne Zgromadzenie w dniu 1 lutego 2012 r. Przyjęta w 2012 r. Strategia opierała się na modelu organizacyjnym, którego filary stanowiły 3 linie biznesowe: węgiel, energetyka i ochrona środowiska. Strategia zawierała m.in.: diagnozę stanu aktualnego, analizę SWOT/TOWS, sytuację ekonomiczno-finansową Spółki wraz z prognozą, określone cele strategiczne i cele częstkowe, a także mierniki do oceny realizacji celów strategicznych. Strategia była przejrzysta i obejmowała wszystkie obszary działalności Spółki. Jak wyjaśnił Zarząd Spółki, poprzednio obowiązującą Strategię opracowano wg założeń określonych w 2007 r., tj.: na bazie cen i warunków gospodarczych z 2007 r., w oparciu o program rządowy dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2007 r. oraz ustawę o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. Realizacji Strategii z 2007 r. towarzyszyło wiele czynników, których nie uwzględniono w procesie jej budowania. W latach 2008–2011 w działalności i osiągniętych wynikach techniczno-ekonomicznych Spółki znajdowały głównie odzwierciedlenie: głębokie i gwałtowne zmiany gospodarcze, w tym na rynkach światowych i europejskich węgla kamiennego; przyjęcie przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 r. *Polityki energetycznej Polski do 2030 roku*, szczegółowo prezentującej priorytety dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju; kolejne zapisy pakietu klimatycznego przyjmowane przez Unię Europejską celem ograniczenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery,

¹¹ Dz. U. Nr 210, poz. 2037 ze zm. obowiązującej do 1 sierpnia 2008 r.

¹² Dz. U. Nr 192, poz. 1379 ze zm.

¹³ Wskaźniki płynności finansowej: II stopnia kształtowały się na poziomie 0,42 – 0,55 wobec normy 0,7 – 1,0; III stopnia na poziomie 0,75 – 0,80 wobec normy 1,2 – 2,0. Wskaźnik płynności I stopnia przewyższał przyjętą normę (kształtował się na poziomie 0,28 – 0,33 wobec normy 0,2).

¹⁴ Wartość kapitału obrotowego w 2010 r. wyniosła (–) 1.190.337,3 tys. zł, a w 2011 r. (–) 950.586,0 tys. zł.

¹⁵ Kontroli poddano: aktywa finansowe o wartości powyżej 30,0 tys. euro, składniki majątku ruchomego o wartości powyżej 30,0 tys. euro, nieruchomości o wartości powyżej 1 000,0 tys. zł.

¹⁶ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

- e) w okresie objętym kontrolą Spółka nie podejmowała działań przedprywatyzacyjnych, związanych z czynnościami, o których mowa w art. 32 i 42 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji¹⁷. Spółka realizowała zadania dotyczące uporządkowania sytuacji majątkowej.
3. W zakresie realizacji wniosków pokontrolnych skierowanych do Zarządu Spółki, w związku z przeprowadzoną w 2009 r. kontrolą NIK w zakresie sprawowania nadzoru właścicielskiego w spółkach z większościovym udziałem Skarbu Państwa w latach 2004–2008 (nr sprawy LKA-41038-3-08/P08051), stwierdzono, że wg stanu na 31 marca 2012 r. spośród czterech wniosków pokontrolnych tylko jeden zrealizowano w całości. Natomiast trzy pozostałe zostały zrealizowane częściowo, co NIK ocenia krytycznie. Wszystkie wnioski pokontrolne dotyczyły stosowania przepisów ustawy o wynagradzaniu oraz rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi, oraz trybu ich przyznawania¹⁸, i tak:
- a) w zakresie realizacji wniosku dotyczącego podjęcia, w porozumieniu z Radą Nadzorczą Spółki, działań w celu wyeliminowania niezgodności postanowień umów o pracę członków Zarządu z obowiązującymi przepisami prawa, zaniechania wypłat nienależnych świadczeń oraz zwrotu kwot nienależnie wypłaconych, stwierdzono, że zmieniono postanowienia umów o pracę członków Zarządu polegające na nieprzyznawaniu im świadczeń o charakterze pieniężnym w postaci deputatów węglowych i nagród z okazji Dnia Górnika, co spełniało wymogi określone w przepisach ustawy o wynagradzaniu, oraz zaniechano wypłat nienależnych świadczeń. NIK zwraca jednak uwagę, że Spółka nie podjęła działań w celu zwrotu przez członków Zarządu kwot niesłusznie wypłaconych świadczeń. Jak wyjaśniono Rada Nadzorcza na swym posiedzeniu w dniu 25 września 2009 r. uznała, iż żądanie zwrotu świadczeń dotychczas wypłaconych nie znajduje oparcia w przepisach i skazane jest na niepowodzenie w razie konieczności wszczęcia postępowania sądowego,
- b) w zakresie realizacji wniosku dotyczącego zaprzestania uiszczania składek kapitałowych na rzecz członków Zarządu Spółki oraz podjęcia działań w celu odzyskania przez Spółkę nienależnie wpłaconych na rachunki inwestycyjne składek kapitałowych, ustalono, że w dniu 3 listopada 2009 r. Zarząd Spółki wypowiedział ubezpieczycielowi polisę w części dotyczącej składek kapitałowych. Stwierdzono jednak, że w dniu 5 sierpnia 2011 r. Zarząd zawarł porozumienie z ubezpieczycielem, na mocy którego rozszerzono członkom Zarządu zakres ubezpieczenia o dodatkową klauzulę kapitałową. W okresie od sierpnia 2011 r. do marca 2012 r. Spółka wpłaciła składki kapitałowe na indywidualne rachunki członków Zarządu prowadzone przez ubezpieczyciela w łącznej wysokości 104,3 tys. zł. W dniu 26 czerwca 2012 r. Zarząd Spółki rozwiązał wszystkie umowy ubezpieczeniowe członków Zarządu,
- c) w zakresie wniosku pokontrolnego dotyczącego podjęcia, w porozumieniu z Radą Nadzorczą Spółki, działań w celu uregulowania zasad korzystania z samochodów służbowych oraz telefonów komórkowych w sposób zapewniający wypełnienie art. 11 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu, ustalono, że w Spółce uregulowano zasady korzystania z samochodów służbowych przez członków Zarządu. Zgodnie z obowiązującą *Instrukcją w sprawie korzystania przez kadrę kierowniczą Kompanii Węglowej SA ze służbowych samochodów osobowych, biletów kolejowych wykorzystywanych dla celów służbowych oraz zaopatrywania w prasę*¹⁹, członkowie Zarządu składali miesięczne oświadczenia o korzystaniu z samochodów służbowych do celów prywatnych. Natomiast w zakresie uregulowania zasad korzystania z telefonów komórkowych przez członków Zarządu, NIK zwraca uwagę, że przyjęte w drodze uchwały Zarządu²⁰, zasady korzystania ze służbowych telefonów komórkowych przez pracowników Centrali Spółki nie regulowały kwestii związanych z korzystaniem przez członków Zarządu ze służbowych telefonów komórkowych w celach prywatnych. Nadmienić należy, że w przypadku pozostałych pracowników Spółki przekroczenie przez nich przydzielonego im limitu skutkowało

¹⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.

¹⁸ Dz. U. Nr 14, poz. 139.

¹⁹ Wprowadzoną uchwałą Zarządu Spółki nr 2440/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r., wcześniej obowiązująca: uchwała Zarządu Spółki nr 2353/2009 z dnia 17 grudnia 2009 r.

²⁰ Uchwała nr 2052/2009 Zarządu Spółki z dnia 29 września 2009 r. w sprawie zasad korzystania ze służbowych telefonów komórkowych przez pracowników Centrali Spółki.

potrąceniem z ich wynagrodzeń kwoty o jaką limit przekroczone. Wyjaśniono, że w § 2 uchwały przyznano członkom Zarządu prawo do bezpłatnego korzystania z telefonów komórkowych do celów służbowych. Prawo to jest oczywiste, gdyż wynika z samego faktu uznania telefonów komórkowych za telefony służbowe. Zdaniem Zarządu Spółki, rozszerzenie tego prawa o zasady korzystania z przedmiotowych telefonów do celów prywatnych przekracza kompetencje Zarządu i stąd nie zostało uregulowane ww. uchwałą.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd Spółki, w terminie 20 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag.

Zgodnie z treścią art. 61 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.